

Kluntjespot-wandeling

Wandelen in heden en verleden



Deze route van ongeveer vier kilometer voert langs een aantal historische plekken in Haarlo. De start is bij de Kluntjespot, Wolinkweg 19 in Haarlo. Onderweg kun je genieten van het prachtige landschap, de rust en de natuur.

Tegen een kleine vergoeding kun je gebruik maken van een gids en de kerk vanbinnen bekijken. De opbrengst is bestemd voor de instandhouding van het kerkgebouw. Kijk voor meer informatie op: www.kluntjespot.nl.

1. Nederlands Hervormde Kerk

Aan de rand van het dorp staat op een terp het belangrijkste monument van Haarlo, de Nederlands Hervormde Kerk. Op de plaats van de huidige kerk stond vanaf de middeleeuwen al een kapel die kerkelijk onder Eibergen viel. In het midden van de negentiende eeuw wilden de inwoners van Haarlo echter een eigen kerk. Ze wisten het nodige geld bij elkaar te brengen en met financiële steun van de landelijke overheid bouwden ze een kerk op de plaats van de kapel. Om die subsidie van de landelijke overheid te krijgen, moesten ontwerp en bouw van de kerk goedgekeurd worden door het toenmalige ministerie van waterstaat, vandaar de benaming 'waterstaatskerk'.



Het kerkje is achtkantig, een vorm die in de negentiende eeuw bijna niet meer voorkwam. De kerk heeft de bijnaam 'Kluntjespot', gebaseerd op de achtkantige suikerkluntjespot die vroeger in veel gezinnen in gebruik was. Het kerkgebouw heeft een toren met een klok die op zondagen voor de kerkdienst en bij begrafenissen wordt geluid. Binnen zijn de ronde opstelling van de banken, de aflopende vloer en het kabinetorgel bijzonder. In de sierbestrating voor het kerkgebouw zijn kruis, anker en hart aangebracht als symbolen van geloof, hoop en liefde. Op het grasveld voor de kerk staat 'De rustende landbouwer', in 1984 vervaardigd en geschonken aan de Haarlose gemeenschap door de beeldhouwer P. B. Renes.

Bij de kerk 'ontbreekt' een pastorie; deze staat aan de Eibergseweg, schuin tegenover HCR Prinsen. Deze pastorie is een gemeentelijk monument en is ongeveer in dezelfde tijd gebouwd als de kerk. Opvallend is dat de bouwkosten van kerk en pastorie niet veel verschilden. De kerk is een rijksmonument. Sinds 2015 is de kerk eigendom van Stichting Gelderse Kerken.

Als je de kerk hebt bekeken, wandel je het dorp uit en houd je links de zandweg aan, langs het kerkhof. Aan de overkant ligt het 't Stieltjen.

2. Begraafplaats

Toen Haarlo nog kerkelijk verbonden was met Eibergen werden de Haarlose doden in Eibergen begraven. De Haarloërs wilden hun doden echter graag in eigen dorp begraven. Dus verzocht men de burgemeester van Borculo in 1829 om in Haarlo een begraafplaats in te richten en de schoolmeester te benoemen tot doodgraver. Het verzoek was ondertekend door 47 personen. De provincie vond de voorgestelde plaats geen goed idee. De Haarloërs hadden echter haast en waren al begonnen met de aanleg. Gedeputeerde Staten lieten dit niet over hun kant gaan en sommeerden de Haarloërs te stoppen met de aanleg, maar in 1831 kregen ze alsnog toestemming voor de aanleg van de begraafplaats.

Voor de ingang van de begraafplaats staat een herdenkingsmonument van de beeldhouwer Titus Leuser. Het monument bestaat uit een wielvormig voetstuk van keien met daarop een vliegtuigpropeller. Het monument is opgericht voor de geallieerde piloot R.F. Brown die op 28 oktober 1944 met zijn Mustang P-51 neerstortte in Haarlo en om het leven kwam.

Volg het zandpad en de Wolinkweg. Ga in de bocht rechtdoor landgoed Wolink op.

3. Landgoed Wolink

Links zie je een hooggelegen akker, een zogenaamde es. Een es ligt hoger dan de omliggende gronden en is ontstaan door eeuwenlange bemesting met plaggenmest uit potstallen.

Het Wolink is een klein landgoed van 36 ha en bestaat uit 20 ha bos en 16 ha cultuurgrond. Het landschap op het landgoed is kleinschalig en bestaat afwisselend uit bos, landbouwgrond, lanen en houtwallen. Het Wolink is een redelijk ongeschonden overblijfsel van het Achterhoekse landschap van de eerste helft van de twintigste eeuw. De heide die hier voor 1900 voorkwam, is dichtgegroeid met bos. Op het landgoed komen veel broedvogels voor.

Na ongeveer 200 m ga je rechtsaf en volg je het pad om het weiland heen (dus niet over de asfaltweg). Vervolg het pad door het bos. Je ziet dan een rabattenbos.

4. Rabattenbos

Rabatten zijn langwerpige ophogingen tussen sloten. De grond uit de sloten werd gebruikt om het rabat mee op te hogen. De methode werd in de bosbouw toegepast om droge stroken te krijgen, waarop bomen werden geplant. De sloten dienen voor de ontwatering.

Steek de verharde toegangsweg naar de boerderij over. Aan het eind van het paadje ga je linksaf het zogenaamde beukenlaantje in. Hier ben je aan de rand van het landgoed. Als je hier naar rechts kijkt, zie je op enkele honderden meters afstand nog net een opvallende boerderij.

5. Boerderij Kolenbarg

De boerderij Kolenbarg is een zogenaamde T-boerderij. Deze boerderij is gebouwd in derde kwart van de negentiende eeuw. De schuur aan de linkerzijgevel is jonger en dateert uit 1925. Bij een T-boerderij staat het woonhuis dwars op het bedrijfsgedeelte (het achterhuis). In het dialect heet zo'n woonhuis een *dwarshuus*. Deze T-boerderijen ontstonden toen er meer welvaart kwam op het platteland en de boeren hun status tot uitdrukking wilden brengen. De boerderij is van architectuurhistorische waarde en een goed voorbeeld van een boerderij die in hoofdvorm en detaillering, zowel in exterieur als interieur, grotendeels gaaf bewaard is gebleven. Zowel de schuur als de boerderij zijn rijksmonumenten.



Boerderij Erve Wolink

Op het landgoed ligt een monumentale Saksische boerderij uit 1770. Tijdens de wandeling zie je de boerderij vanuit verschillende posities aan je linkerhand. Een bijzonder element van de boerderij zijn de twee 'endskamers' aan de voorzijde. Vroeger woonden op een boerderij meerdere generaties. De endskamer was de woning van de oudste generatie. Meestal is er één endskamer, dat er hier twee zijn is bijzonder. Landgoed Wolink is eigendom van Het Gelders Landschap en Kasteelen, de boerderij is een rijksmonument. Rechts van de boerderij zie je de (witte) woning van de voorlaatste eigenaar van het landgoed.



Erve Wolink

Volg voor de route hierna de schildjes met de voetjes van Ommetje Haarlose Veld. Je verlaat het landgoed door een wit hek en komt op de Veldweg (een klinkerweg), maar blijft de route van het ommetje volgen. Op de Veldweg liggen rechts schuin voor je de *armenhuuze*.

6. Armenhuuze

De geschiedenis van de *armenhuuze* begint in de eerste helft van de negentiende eeuw. Een zekere Lindeboom doet dan het verzoek om op deze plaats een huis te bouwen. De grond was echter van de marke, een vereniging van grondbezitters, van Haarlo en de markegenoten, die in Haarlo de touwtjes in handen hadden, moesten hierover beslissen. Blijkbaar heeft Lindeboom toestemming gekregen, want in 1848 komt het huis voor op de staat van deelgerechtigden van de marke. Het huis met wat grond is dan toegedeeld aan de weduwe van Lindeboom. Bij de verdeling van de markegronden werden huis en grond eigendom van de diaconie van de Nederlands Hervormde Gemeente Haarlo en Waterhoek. De diaconie heeft de *armenhuuze* (door de kerk diaconiewoningen genoemd) honderd jaar in bezit gehad. In die tijd is het huis vele malen verbouwd. De kerk trad op als verpachter. Dat verliep niet altijd zonder problemen; soms was er sprake van huurachterstand, een andere keer was de levenswandel van de huurder een doorn in het oog van de Haarlose gemeenschap en moest de kerkenraad optreden. In 1967 kochten de zittende huurders het pand en was dat het einde van de *armenhuuze*.

Je blijft de route met de voetjes volgen en komt op de Dennenweg. Bij de picknickplaats halverwege deze zandweg sla je rechtsaf en volg je het Kerkepad met zicht op boerderij Veldink en de rondom gelegen esgronden.

7. Kerkepad en boerderij Erve Veldink

Een kerkepad is wat de naam al zegt: een pad dat vroeger werd gebruikt om naar de kerk te gaan. Deze zandpaden liepen tussen landerijen door.



De geschiedenis van Erve Veldink gaat terug tot de veertiende eeuw. De vrijstaande schuur is gebouwd in 1764. De boerderij en het woonhuis zijn van 1890 en zijn rijksmonumenten. Erve Veldink is een voormalige herenboerderij. Veldink was een gegoede grondbezitter en markegenoot. Volgens een overlevering was de boerderij in het verleden omgracht. De boerderij wordt nu bewoond door een woongemeenschap en is daarnaast een groepsaccommodatie.

Het Kerkepad, en de wandeling, eindigt bij de Kluntjespot.



Kaart: Stichting Achterhoek Toerisme, Borculo en EMK, Deventer.